

Forvaltningsplan for Grågås 2011 – 2016

Foto: Wigdis Wollan

Smøla Kommune

1.0 Innholdsfortegnelse.

1.0 Innholdsfortegnelse.	2
2.0 Innledning.	3
3.0 Arten grågås.	5
3.1 Biologi.	5
3.2 Næring.	6
3.3 Hekkeperioden.	6
3.4 Trekkmønster.	7
3.5 Bestandsutvikling.	8
4.0 Rammer for forvaltning av grågås.	9
4.1 Internasjonale rammer.	9
4.2 Nasjonale rammer.	9
5.0 Utfordringer med grågåsbestand i Smøla.	12
6.0 Tiltak for regulering av grågåsbestand.	15
6.1 Konfliktdempende tiltak.	15
6.1.1 Friområder.	15
6.1.2 Skjøtsel av øyer, holmer og utmark.	18
6.1.3. Inngjerding.	19
6.1.4 Skremseltiltak.	20
6.2 Bestandsregulerende tiltak.	21
6.2.1 Eggsanking.	21
6.2.2 Felling av skadegås.	22
6.2.3 Tidligjakt.	23
6.2.4 Jakt.	25
7.0 Prioriterte tiltak for Smøla.	27
7.1 Gjennomføring av prioriterte tiltak.	27
7.1.1 Økonomiske virkemidler.	27
7.1.2 Bestandsovervåkning.	29
7.1.4 Etablering av forvaltningsapparat.	30
8. Litteraturliste.	31

2.0 Innledning.

Smøla kommune er beriket med å ha en stor grågåsbestand som hekker i kommunen hvert år, som for mange gir gleder i form av jakt og rekreasjon.

Samtidig gir den voksende grågåsbestanden i Smøla kommune flere utfordringer forvaltningsmessig. De siste tiårene har vekst i bestanden økt skadepresset på innmarksareal i kommunen. Samtidig har organisering og informering om grågåsjakt og forvaltning ikke fungert optimalt, med uheldig virkning som for eksempel nedgang i antall grågåsjegere. Tidligere forvaltningsplan for grågås i Smøla kommune, gjeldende fra år 2000, har i senere tid hatt behov for en oppdatering for å sikre videre optimal forvaltning av arten. Denne forvaltningsplanen tar utgangspunkt i forrige forvaltningsplan samtidig som en ny informasjon er tilføyd.

Ved gjennomføring av rulleringen ble det fastsatt en arbeidsgruppe bestående av en representant fra Smøla jeger- og fiskeforening, Smøla bondelag, Smøla sau og geit, Smøla grunneierlag, Smøla produsentlag, Smøla viltnemnd og to fra Smøla kommune.

Arbeidsgruppen har gjennomført en del møter gjennom vinter og vår 2011 for utarbeiding av forvaltningsplanen, og en stor takk rettes derfor til disse for deres innsats. Samme arbeidsgruppe skal delta videre ved vurdering av effekten ny forvaltningsplan vil ha for å nå fastsatte mål.

Hovedmål for grågåsforvaltningen i Smøla kommune er å oppnå en sunn og bærekraftig grågåsbestand hvor beiteskade på dyrket areal blir redusert til et akseptabelt nivå.

Av delmål er det inndelt etter de tre fellingsformene en har på grågås.

Skadefelling:

- Tilrettelegge for organisert skadefelling.
- Gi tillatelser til landbruksprodusenter med avlingskader.

Tidligjakt:

- Få tilbake kveldsjakt etter klokkeslett.
- Flytte tidspunkt for åpning av tidligjakt til 1.august for å kunne få inn igjen kveldsjakt.
- Motivere gamle og rekruttere nye jegere til grågåsjakt.
- Benytte nye fastsatte soner til tidligjakt.

- Videreføre bruk av jaktkort.
- Forbedre oversikt til forvaltningsarbeidet med oppdaterte kart.

Ordinær jakt:

- Forbedre oversikt til forvaltningsarbeidet med oppdaterte kart.

Ved å gjennomføre de prioriterte tiltak som er presentert i denne forvaltningsplanen håper en at målet vil bli nådd i årene fremover.

Videre gir forvaltningsplanen en oversikt over dagens rammeverk for grågåsforvaltningen og de tiltak kommunen prioriterer for å oppnå fastsatte mål. Planen vil gjelde frem til år 2016 da en ny rullering må foretas.

02. mai 2011

Nina Iren Ugelvik

Terje Bruseth

Avdeling Bygg og Forvaltning
Smøla kommune

3.0 Arten grågås.

En deler opp flokken i to etter livssituasjon. Kullgås er den andelen som legger egg og oppfostrer unger, mens gjellgås er fellesbetegnelse på enslige unge ikke kjønnsmodne individer eller eldre gjess og voksne par som har fått en mislykket hekkeperiode det året.

3.1 Biologi.

Andefugler blir systematisk delt inn i to underarter, ender og svaner/gjess. Gjess kan deles inn i flere slekter, hvor den norske grågåsa tilhører Anser artene, med underfamilie av europeisk grågås.

Grågås kan bli ganske gammel, opptil 20 år. De er stedsbundne, hvor de drar tilbake til samme hekke- og beiteområde år etter år. Habitatet bør være av oversiktlig og åpent landskap nært kysten for at gåsa skal trives. Utseendet til grågåsa er litt forskjellig fra årsunger til voksne fugler. Voksne individer gjenkjennes på grunnlag av de tverre fjærbremmene på vinge og rygg. Årsunger har før skifting til voksendrakt senere på høsten, avrundende fjærbremmer lik fiskeskjellmønster. Av størrelse er et voksent individ ca. 76- 89 cm lang og veier mellom 2,3 – 3,5 kg.

Voksne individer på vakt.

Foto: Wigdis Wollan

3.2 Næring.

Grågåsa spiser bare vegetativ føde hovedsakelig i fra land. Føden består i stor grad av urter, bær og røtter. Om sommeren søker gåsa etter proteinrik kost, noe som gjør gress i tidlig utviklingsstadium på innmark særlig populært. Den er lettfordøyelig, har høyt næringsinnhold og er lett tilgjengelig. Resultater fra et forsøk Bioforsk utførte i 2006 viste at grågåsa prefererte engsvingel, raigras og timotei foran hundegras og strandrør. Raigras ble også preferert fremfor timotei, men begge er mye brukt i grovfôravlanger på jordbruksareal. Grågåsa beiter i tillegg på ålegress som finnes på grunt sjøvann, men som det i dag er lite av i Smøla området.

3.3 Hekkeperioden.

Av andelen hekkende par, er det omtrent bare halvparten av disse som gjennomfører en vellykket hekkeperiode om våren. Hekkingen skjer som oftest på holmer og skjær, da ungene søker vann kort tid etter klekking. I de senere år har det i tillegg vært en økning av gjess som holder til i skog- og myrlandskap hele sommeren, noe som Smøla kommune har fått erfart.

Grågåsa legger mellom 4- 6 (7) egg som ruges i 27- 29 døgn. Ungene blir normalt flyvedyktige i sin 10. leveuke. Disse blir hos foreldrene frem til neste vår, ettersom de er avhengig av familiestatusen i gåseflokken. Enslige unger blir mobbet ut, forvist til dårligere beiteområder og har en lavere overlevelsessjanse enn unger i familieflokk. Tidlig tap av en eller begge foreldrene fører derfor til en kraftig nedgang i sjansen for å overleve i det første leveåret.

Grågåsa blir kjønnsmoden og danner par i utgangen av andre leveår, men det er i midlertidig lav hekkesuksess i denne aldersgruppen. Dette gjelder også for eldre grågåser som danner nye par senere i livet.

I 1996 var 23.mai gjennomsnittlig klekkedato for grågås på Smøla, mens i 1993 var datoen 16-17 mai. I 2010 ligger gjennomsnittlig klekketidspunkt rundt begynnelsen av mai (Follestad, pers. med.).

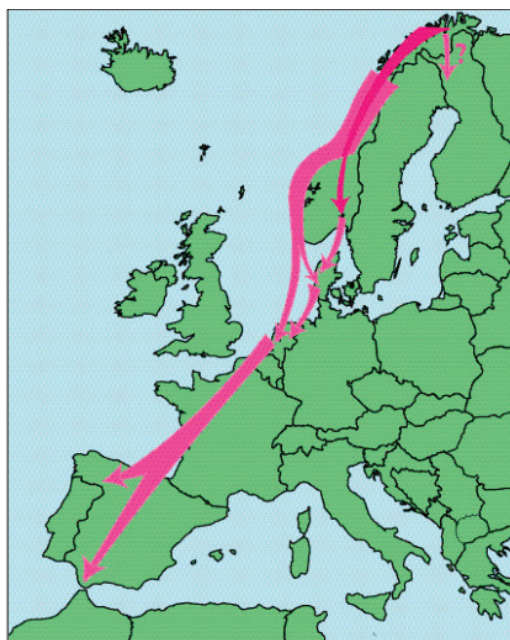
3.4 Trekkmønster.

Grågåsa kommer til hekkeplassene til litt forskjellige tider langs norskekysten. Den er først observert på Sør - Vestlandet i mars, mens i Finnmark tidligst fra månedsskiftet april – mai. Store flokker av gjellgås samles fra mai og utover i store flokker for å dra ut til spesielle områder ved kysten for å myte. Kystområdet ytterst på Smøla er å regne som et av de viktigste områdene i Norge hvor dette foregår. Vingefjærfellingen skjer i hovedsakelig fra 15. – 20. juni og gjessene er flyvedyktige 3- 4 uker senere. I denne perioden er de sky og ligger tett i små flokker ute på havet.

I tidligere forvaltningsplan viser en til at gjellgåsa som myter ved Smøla ofte kommer fra sørlige deler av fylket. Smølas gjellgåsbestand trekker i midlertidig videre oppover mot Trøndelag for myting. Det har frem til 2005 vært mye mytegås av gjellgås på Smøla. Siden har det vært en reduksjon og i 2008 var det bare registrert 90 mytegås. Etter mytingen trekker en stor andel inn på innmark, men i 2008 var det lite avlingsskader og antall felte ved tidligjakta på grunn av liten bestand av gjellgås.

I samme periode er det blitt registrert flere gjellgåser til myting lenger sør i fylket, ved Grasholmene og Haram- Sandøy (Follestad, 3. 2010).

De siste 20 – 30 årene har grågåsa endret på trekkmønsteret, da den starter vår og høsttrekket tidligere enn før. Klimaendringer har gitt tidligere beiteveksts sesong i overvintringsområder hvor gåsa bygger opp kondisjonen, og setter dermed grunnlaget for et tidligere vårtrekk nordover enn før. Beiteveksts sesongen starter også tidligere i Norge enn før og kan virke forsterkende på motivasjonen for gåsa til å ankomme tidligere (Follestad 1. 2008). Etter mytingen og utover sommeren har gåsa lett for å starte høsttrekket, spesielt gjelder dette gjellgåsandelen. Kullgåsa venter noe lenger til ungene har utviklet god nok kondisjon til å klare trekket. Årsakene til endret trekk tidspunkt er nok stress fra tidligjakt, tidligere hekking og dårlige beiteforhold utenfor innmarken enkelte år.

Trekkruiter for norske grågjess rundt 1990.
Figur 1. Trekkroute for grågås.

Høsttrekket starter nå fra slutten av juli og øker utover august/september (*Follestad 5. 2008*). Trekkruta sørover går hovedsaklig langs kysten sør til Danmark og Nederland, der noen raster underveis i Rogaland og Vest- Agder (*se figur 1*). I løpet av november trekker mange videre til våtmarksområdet Las Marismas, helt sør i Spania, men i de siste årene har flere overvintret i Nederland. Det finnes også grågås fra den islandske bestanden som overvintrer i Sør – Norge, men denne populasjonen har hatt en reduksjon i populasjonsutviklingen de seneste årene.

Noen grågåsflokker tar høsttrekket via innlandet fra Trøndelag til Østlandet (*DN- rapport, 1996*).

3.5 Bestandsutvikling.

Den norske grågåsbestanden er av den europeiske underarten av grågås, som har hatt en eksplosiv utvikling de seneste tiårene. I 1967/68 var underarten registrert med ca. 30.000 individer, mens den i 2010 har økt til ca. 600.000 individer. Grågåsbestanden finnes langs hele norskekysten i sommerhalvåret, med hovedvekt langs kysten fra Sunnmøre til Nordland.

Flyvende grågås.

Foto: Wigdis Wollan

4.0 Rammer for forvaltning av grågås.

4.1 Internasjonale rammer.

Det finnes fastsatte internasjonale konvensjoner og avtaler som Norge må følge i forvaltningen av grågås. De viktigste er listet opp under;

- ◆ ”Bonn- konversjonen” – om beskyttelse av trekkende arter av ville dyr.
- ◆ ”Bernkonversjonen” – den europeiske naturvernkonversjonen.
- ◆ ”Ramsarkonversjonen” – om vern av våtmarksområder av internasjonal betydning.
- ◆ ”Biodiversitetskonversjonen” – Om bevaring og bærekraftig bruk av biologisk mangfold.

4.2 Nasjonale rammer.

Naturmangfoldsloven. Er den overordnede loven som all naturforvaltning i Norge forvaltes etter. Loven regulerer forvaltningen av blant annet arter i norsk fauna og hvordan en skal ta vare på leveområdene for prioriterte arter.

Viltloven. Med tilhørende forskrifter er viltloven i dag det juridiske grunnlaget for grågåsforvaltning i Norge. Formålsparagrafen § 1 sier ”*Viltets og viltets leveområder skal forvaltes slik at naturens produktivitet og artsrikdom bevares. Innenfor denne ramme kan viltproduksjonen høstes til gode for landbruksnæring og friluftsliv*”.

Jaktrammer og jakttider. Ut i fra fredningsprinsippet § 3 i Viltloven har myndighetene utarbeidet ”*Forskrift om jakt og fangsttider samt sanking av egg og dun fra 1. april 2007 til og med 21. mars 2012*” for jaktbare arter. I denne forskriften er det i § 2 fastsatt perioden mellom 10.08 – 23.12 som ordinær jakttid på grågås. Fylkesmannen kan i tillegg åpne for tidligjakt inntil 15 dager før ordinærjakten starter, i områder med forvaltningsplan. Tidligjakten kan da bare utføres mellom kl.04 – 11 på døgnet, jf. § 3 b. Smøla kommune har med forskrift 2010-07-15 nr. 1124 ”*Forskrift om jakttid og døgntilregulering av jakt etter grågås for kommunane Haram, Rauma, Vestnes, Sandøy, Aukra, Halså og Smøla kommuner, Møre og Romsdal*” fått innviglet tidligjakt frem til 31.mars 2012.

Tabell 1. Gjeldende forskrift for tidligjakt for perioden 15.07.2010 - 31.03.2012

Kommunar	Tidspunkt	Dagar	Områdeavgrensing*
Smøla	Kl. 04.00 – 11.00	26. juli–4. august	Innmark med maskinell slått og inngjerda beite som blir gjødsla samt 30 m randsoner kring desse. Områda er merka av i kartdelen av forvaltningsplanen. Fire utmarksområde merka med 1-4 slik dei er vist i kartdelen av forvaltningsplanen.
	Kl. 04.00 – 11.00	5. august– 9. august	Heile fast-Smøla med øyar og holmar som kan nåast utan bruk av båt. Gjeld ikkje i område merka som friområde i kartdelen av forvaltningsplanen.

* For område der det er forbod mot jakt i medhald av vern etter naturvernloven, må det vere gitt dispensasjon frå verneforskriftene for at jakt skal vere lovleg.

Kommunen har i dag 8 naturreservater og 2 landskapsvernområder, hvor det er åpnet for grågås jakt i tillatt jakttid og fastsatte områder. Men det er verdt å merke seg at ”Direktoratet for naturforvaltning kan av hensyn til fredningsformålet ved forskrift regulere tidspunktet for jakt og fangst samt forby jakt på enkelte arter ut over reglene i viltloven” jf. § 7 i verneforskriftene.

Forskrift om skadefelling av grågås. Kommunen kan fatte vedtak til å åpne for skadefelling av grågås etter søknad med hjemmel i ”Forskrift om felling av viltartar som gjer skade eller vesentleg reduserar andre viltartar sin reproduksjon”.

Ved godkjenning av søknad om tillatelse til skadefelling av grågås er det fastsatt visse kriterier som står forklart i forskriften. Skaden skal for eksempel være av vesentlig størrelse og ha skjedd i løpet av årets sesong, samt andre skremmetiltak skal ha vært utprøvd først.

Sanking av egg og dun. I jakttingsforskriften er det i § 6 fastsatt at det kan høstes egg fra grågås frem til og med 15. april ved tillatelse fra grunneier eller bruker. Fylkesmannen kan videre gi tillatelse til sanking av egg utover 15. april i områder med forvaltningsplan for grågås.

Oppdrett av grågås. Det er fastsatt i ”Forskrift om hold av vilt i fangenskap, oppdrett av vilt i innhegnet området, og om jakt på oppdrettet utsatt vilt.” § 2-1 at grågås kan oppdrettes i innhegnet område uten særskilt tillatelse fra viltmyndigheter. En kan plukke egg for oppal av grågås i fangenskap. Men kommunen må godkjenne søknader om oppdrettsanlegg på eiendommen, og at det gis melding om oppdrettet innen en måned fra oppstart til kommune, mattilsynet og fylkesmannen.

Nasjonal handlingsplan for grågås. Direktoratet for naturforvaltning utarbeidet en nasjonal handlingsplan for gjess i 1996. Planen tar for seg alle de syv gåsartene som finnes i Norge og fokuserer særlig på konflikten mellom bestanden av gjess og landbruksnæringen. Målsettinger og tiltak ble beskrevet for å oppnå en god forvaltning, hvor regional og lokal konfliktløsning ble vektlagt.

Arbeidsgruppa for den nasjonale handlingsplanen foreslo tre hovedmål:

1. Gjess som biologisk ressurs skal forvaltes slik at levedyktige bestander og deres leveområde blir sikret på kort og lang sikt.
2. Bærekraftig høsting av jaktbare bestander skal få riktige rammevilkår, slik at jakt fungerer både som et effektivt forvaltningsverktøy og et attraktivt fritidstilbud.
3. Konfliktene mellom gjess og landbruksnæringen må løses på en forsvarlig måte.

5.0 utfordringer med grågåsbestand i Smøla.

Årsaker til konflikt.

Det har vært en endring i arealbruk hos grågåsbestanden i området de siste tiårene. Fra å bruke holmer og skjær til beiting og oppfostring av unger er det i dag registrert at gåsa har flyttet sine leveområder lengre inn på land. Årsaker til denne utviklingen er nok påvirket av to hovedfaktorer.

1. Gjengroing.

Norsk landbrukspolitik har de siste tiårene ført til en sentralisering og reduksjon av små enheter i landbruket. Etter hvert som de små driftenhetene har avsluttet sin jordbruksproduksjon i distriktet, har også de små innmarksarealene spesielt ved kystlinjen mistet sin skjøtsel. Resultatet gir gjengroing av beiteareal som gåsa før har benyttet godt. Arealer som fortsatt er i drift i dag er generelt av god kvalitet, da utviklingen av f.eks. plantekultur og gjødselsvarer, har forbedret seg. Dette gir ypperlige beiteforhold for grågåsa som gjør henne motivert til å trekke lenger inn på land.

2. Mangel på sjøgras.

Det har skjedd en forandring i mengden sjøgress langs havbunnen på grunt vann. Rundt 1980 forsvant ålegresset fra Smøla uten at en helt kan gi en god forklaring på fenomenet. Før den tid jaktet en grågås langs sjøkanten i bukter og våger rundt om på Smøla til midten av oktober. Grågås beiter mye på sjøgress og ved en sterk reduksjon av veksten må gåsa finne andre alternativer til fôr. Dyrket areal er i gåsas øyer en god substitutt og dermed en forklaring til økt beiteskade på innmark etter at sjøgresset forsvant.

Dokumentasjon og beskriving av skader på innmark.

Som skadegjørere på innmark må en skille mellom de to kategoriene grågås i bestanden, gjellgås og kullgås (*se forklaring under kapittel 1*).

Frem til myting (*fra ankomst i mars/april til slutten av juni*) går både gjell – og kullgås sammen og beiter. Her kan beiteareal bestå av spirende gress på innmark, og utgjør den første skadeperioden på dyrket areal for sesongen. Under mytingen trekker gjellgås seg unna, men kommer tilbake når nye fjær er utviklet (*midten av juli*). Imens drar kullgås til hekkeplassene og beiter i nærområdene frem til ungene er flyvedyktige. Begge gruppene er sky i denne perioden fra slutten av juni til midten av juli. Etter mytingen drar gjellgås inn mot land igjen

for å beite på spirende gress etter 1.slåtten. Dette er kjent som den andre skadeperioden på innmark. I tillegg trekker en del av grågåsfamiliene inn på dyrket areal etter hvert som ungene blir flyvedyktige.

Skadenivået kan variere fra år til år, avhengig av faktorer som f.eks. vellykket hekking, bærseong, plantesammensetning i avling eller trekkmønster.

En grågåsflokk inntar et måltid på dyrket mark.

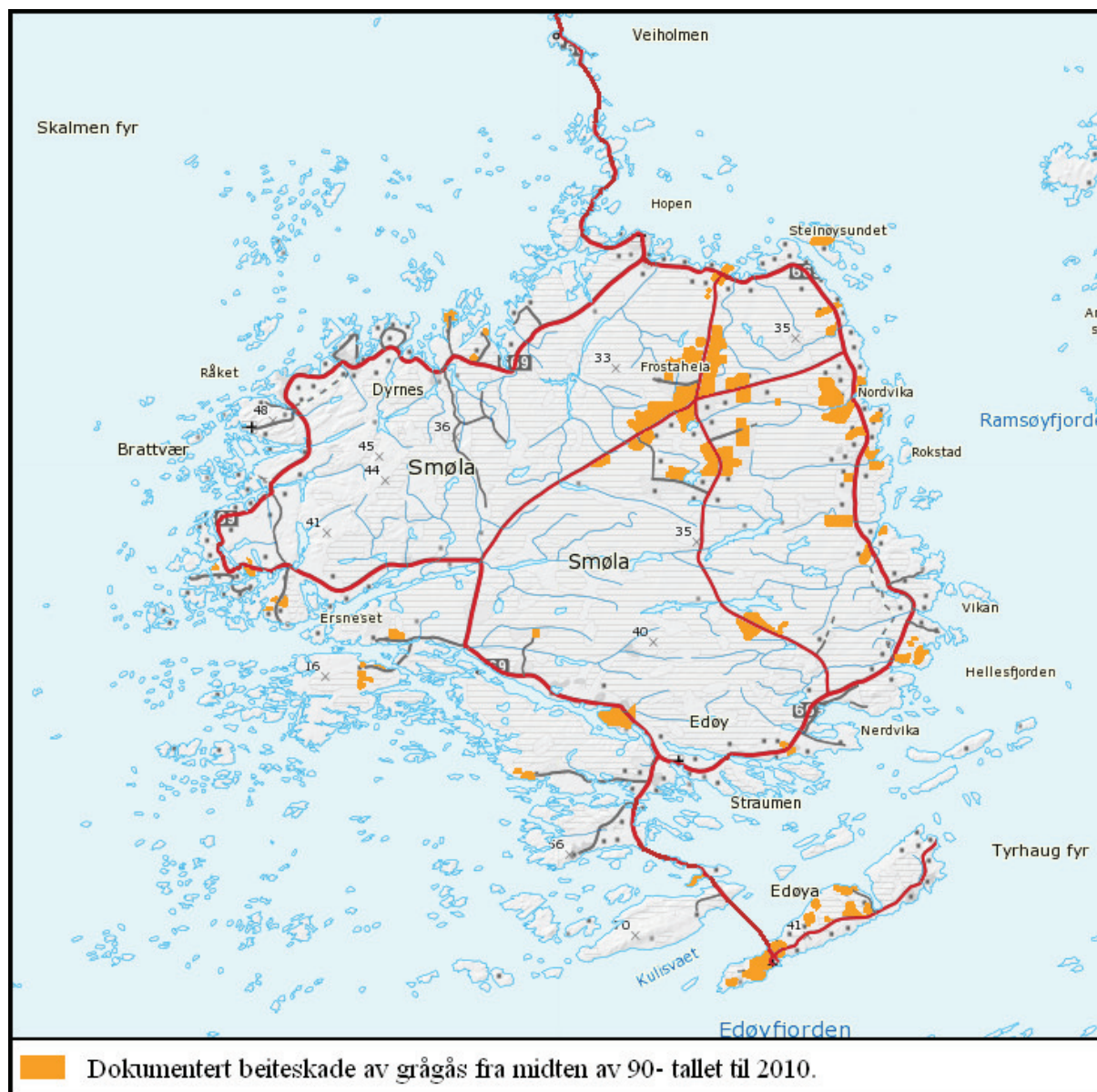
Foto: Wigdis Wollan

Hva som betegnes som beiteskader varierer. Direkte avlingstap er hva som går tapt av avlingen som førmengde til gåsa. Et tap av plantesammensetning kan også medregnes, da gåsa har en tendens til å favorisere beiteplanter som f.eks. Timotei. Dette kan måles i redusert innhøstet avling.

Annen variant av beiteskader er sekundære beiteskader. Disse blir påført indirekte mens gåsa spiser, med nedtråkking og ekskrementer som reduserer avlingskvaliteten. Ekskrementene er god gjødsel for enga, men når gresset er langt og snart klar for innhøsting vil det gi forringet smaks- og ensileringskvalitet (Mo, 2005). Ved beitebruk vil husdyr unngå å spise i områder som er sterkt infisert av møkk fra grågås. I tillegg fører også nedtråkk av gress til redusert innhøstet avlingsmengde, da det er vanskelig for en fôr høster å høste gress som ligger.

I den tidligere forvaltningsplanen var skadene jevnt fordelt utover all dyrket areal på Smøla. Ut fra gitte fellingstillatelser i 2010 er tilstanden den samme, med Frostadheia som det største konfliktområdet mellom landbruksnæringen og grågås. Andre områder hvor det ble gitt 1-2 fellingstillatelser for året er Edøy, Steinsøyneset, Leirvika, Sætran og Jøstølen.

Figur 2. Oversikt over eiendommer hvor skadefellingstillatelser har blitt gitt i perioden fra midten av 1990- tallet frem til 2010.

Figur 2 viser på bakgrunn av gitte skadefellingstillatelser til ulike grunneiere (*totalt 82 stk*) hvilke innmarksarealer som har vært plaget med grågåsskader fra midten av 1990 – tallet og frem til 2010. Skadene er å finne i hele kommunen, men spesielt i områdene Frostadheia, Edøya og langs Østsiden. I følge den tidligere forvaltningsplanen har det også vært en tendens til at de bruk og arealer som ligger lengst unna bebyggelse har blitt mest rammet. Totalt har

en delt ut skadefellingstillatelsene for ca. 7000 dekar innmark. Til sammenligning var det i 2005 rundt 15.000 dekar registrert som innmark i kommunen. Med så mange berørte områder kan en gå ut fra at de aller fleste jordbruks produsenter på Smøla har vært i konflikt med beitende grågås.

Det har ikke vært utført taksering de siste årene vedrørende beiteskader på innmark av grågås, men skadeomfanget er i alle fall ikke mindre enn fastsatt i forrige forvaltningsplan for grågåsbestanden i Smøla kommune. Da viste resultatene fra taksering at de fleste bøndene i kommunen hadde et årlig skadeomfang på over 10.000 kr på grunn av grågås.

Hvor stor grågåsbestanden kan være uten å forårsake alvorlig skade på dyrka areal i kommunen er vanskelig å fastsette med eksakte tall. Sikkert er det at en må redusere grågåsbestanden til et bærekraftig nivå, hvor innmarksskadene er gått ned til et akseptabelt nivå.

6.0 Tiltak for regulering av grågåsbestand.

6.1 Konfliktdependende tiltak.

6.1.1 Friområder.

Beskrivelse.

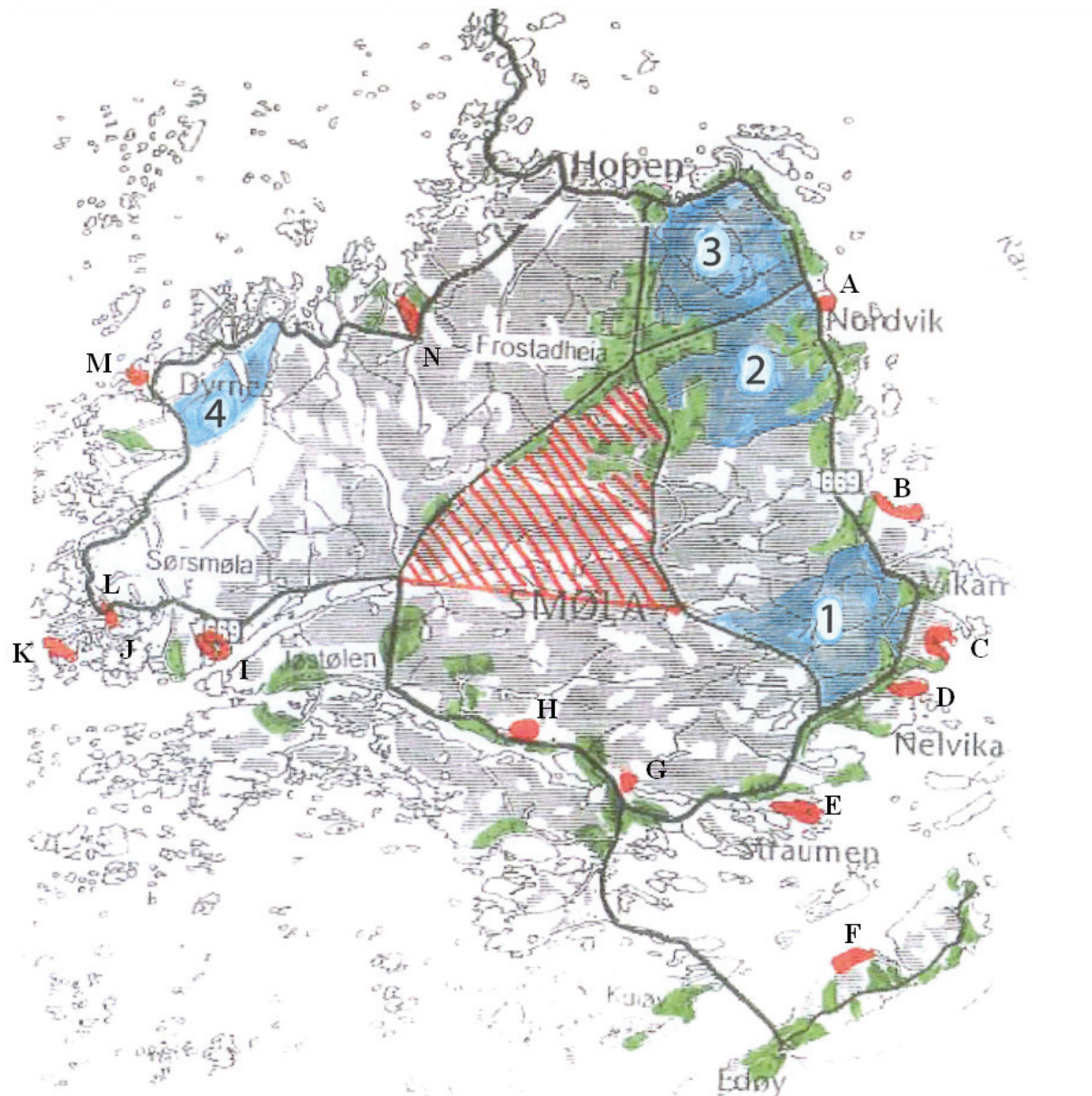
Friområder er områder avsatt som grågåsbeiter av grunneier(e), som får en kompensasjon for utføring av tiltak. Velegnede områder er høyereliggende myrområder, som er lett drenerte og har god oversikt. I tillegg er det viktig at de får tilgang på ferskvann, kråssestein og godt fôr. Det er særs viktig at områdene består av noe dyrket mark med god beitekvalitet for å kunne lokke grågåsa til å slå seg ned. Å ha beitende husdyr til å vedlikeholde området er derfor også viktig.

Aktuelle tiltak for å oppnå et godt beite kan være tilsåing og gjødsling i egnede friområder, for å gjøre de mer attraktive enn innmarken. Beiteplanter som engsvingel, raigras og timotei er høyt preferert av grågåsa, og anbefales i plantekulturen i et friområde (*Bioforsk, 2006*).

I friområdene vil det ikke være tillatt å drive tidligjakt, skadefelling eller andre skremmetiltak. De skal fungere som optimale beiteområder for grågås ved hekking og oppfostring av unger, samt hindre at gåsa starter tidligere høsttrekk på grunn av tidligjakt.

Dagens tilstand for Smøla.

I løpet av de siste ti årene med etablerte friområder for grågås har en hatt positive erfaringer med tiltaket. De godkjente friområdene for 2010 er markert som røde områder i alfabetisk rekkefølge i figur 3.

Figur 3 Kart over friområder (røde områder) og soner for tidligjakt (blå områder) for perioden 1999 – 31. mars 2012 i Smøla kommune.

Område	Gnr./Bnr.	Størrelse godkjent til friområde
A	65/2	80
B	3/7	?
C	6/2,7,9	20
D	6/4	50
E	9/5	20
F	13/3	70
G	19/15	30
H	22/5	40
I	34/1	40
J	39/4	30
K	37/3 (FØR 36/10)	?
L	36/10	55
M	46/2	60
N	51/2	60

Det har vært en endring i godkjente friområder siden forrige forvaltningsplan ble godkjent. Av totalt 24 områder som da var etablert eller planlagt, er det bare 12 områder i virksomhet i dag. Det vil si en reduksjon i godkjente arealer fra totalt 1088 dekar til ca.600 dekar i dag (*tapt areal både av de som den gang var etablerte, samt de som var under planlegging*).

Videre gjennomføring av tiltak.

Det skal etableres nye friområder, da gåsa har endret noe på leveområder siden forrige forvaltningsplan. Samtidig har nok en del av tidligere godkjente friområder fått redusert beitekvalitet i løpet av de 10 årene de har vært i bruk som gjør de mindre attraktive.

Kommunen vil åpne for mulighet for å søke engangstilskudd for etablering av friområder til grågås på sin eiendom i løpet av våren 2011. Gjeldende friområder for grågås skal dermed være fastsatt i løpet av år 2011. Disse vil bli fremstilt i et oppdatert kart som legges ved til denne forvaltningsplanen.

En ønsker å etablere fremtidige områder, særlig ved kystlinja, som blir vedlikeholdt av beitedyr. Videre krav til utformingen av område er foreslått under avsnittet ”beskrivelse”. Det stilles i tillegg krav til at området skal være fungere som friområde til grågås i 10 år ved innvilging av tilskudd. Samtidig ønsker forvaltningen at grunneiere for godkjente friområder gir årlig tilbakemelding om hvor stor grad grågåsa benytter seg av arealet. Tilskudd for oppstart av friområde er beskrevet under kapittel 7.1 ”Økonomiske virkemidler”.

Friområdet midt på øya, merket med stiplet røde linjer i figur 3 og vedlegg 1, vil fortsette som friområde fremover. Nytt er tilføyning av vindmølleparken.

Sau og grågås fungerer greit sammen på beite.

Foto: Wigdis Wollan

6.1.2 Skjøtsel av øyer, holmer og utmark.

Beskrivelse.

Siden gjengroing av utmark skjer fort, trengs det en snarlig handling av tiltak for å oppdrettholde og skape gode beiteområder for grågåsbestanden. Det er høyst aktuelt å sette ut beitedyr som f.eks. sau. Disse er effektive kulturlandskapspleiere som åpner opp tidligere områder dekt av busker og kratt, noe som gir gode forhold til reetablering av gamle beitevekster. Et annet tiltak er bråtebrenning som virker effektivt for fornying av plantefauna, samtidig som asken fungerer godt som mineralgjødning. I dag er dette tiltaket lite brukt på grunn av tap av tradisjon for utføring av bråtebrenning.

Tiltakene ovenfor vil føre til at gammel lyng og småbusker blir erstattet med grasvekster som har et høyere næringsverdi for gåsa. Områdene vil også etter hvert få mer oppblomstring av bærvekster som f.eks. krekling, som er en viktig næringskilde for grågåsa når bærene er modne.

Dette gjør områdene til gode hekke- og beiteområder, samt at fjerning av trær og busker gir mer åpent landskap.

Dagens tilstand.

I dag er det en del sau som beiter på de største øyene rundt om i Smølas skjærgård. En ønsker at denne tradisjonen opprettholdes gjennom å ha et levende landbruksmiljø i kommunen.

Om en ser bort ifra mangel på godt beite og gjengroingsproblematikken, er den store bestanden av mink en årsak til at grågåsbestanden har trukket lenger inn på hovedøya. Ved å redusere minkebestanden gjennom fellefangst eller avskytning, kan en redusere noe av rovdyrpresset som gjør at gåsa i dag velger andre områder å oppholde seg på.

I dag er det skuddpremie ved felling av mink.

Videre gjennomføring av tiltak.

Øyer og holmer i Smøla kommune vil i likhet med friområdene ikke være tillatt til å drive med tidligjakt, skadefelling eller andre skremmetiltak.

Ved å benytte tiltak som igjen åpner opp gjengrodde øyer og holmer og reduserer minkbestanden, vil det forhåpentligvis føre til at grågåsa flytter tilbake ut til skjærgården og dermed gjør mindre skade på innmark. Redusering av mink bestanden vil også virke positivt for andre sjøfugl bestander i området.

6.1.3. Inngjerding.

Dette virker først og fremst mot kullgåsa fra begynnelsen av juli og noen uker fremover, da ungene ikke er flyvedyktige. Tiltaket er mest aktuelt for arealer som ligger nær hekkeområdene. Gjerdene bør være minimum 20- 40 cm over bakken.

Dette tiltaket ser ut til å fungere, men det er ikke kullgåsa som av bestanden gjør mest skade på innmark. De opptrer i mindre familiegrupper, mens gjellgåsa beiter i store flokker og dermed gjør mest skade. Og et gjerde vil dessverre ikke være noe hinder for gjellgåsa.

Dagens tilstand.

Inngjerding har vært som et av kriteriene for etablering av friområdene. Inngjerding har ellers fungert mot skader fra kullgås frem til midten av juli, da de fleste ungene begynner å bli flyvedyktige. Dessverre fungerer ikke tiltaket mot gjellgåsa som nevnt ovenfor, som en må sette i gang andre tiltak mot.

Videre gjennomføring av tiltak.

Krav om inngjerding av nye friområder vil ikke gjennomføres videre, da erfaringene tilsier at tiltaket ikke gir optimal effekt for å hindre skade på innmark.

6.1.4 Skremseltiltak.**Beskrivelse.**

Skremming kan utføres på ulike måter, både gjennom lyd og synsinntrykk. En kan for eksempel benytte hyledokker av plast, fugleskremmel eller hund (*Follestad 2, 2008*). Ofte er det en sterkere effekt av skremmingen om en benytter flere skremmetiltak som spiller på flere sanseinntrykk samtidig. Utfordringen med skremming er at gåsa er flink til å tilpasse seg nye forandringer. Etter noen dager med den samme skremmeteknikken, vil dermed tiltaket ikke fungere lengre. Det anbefales derfor å variere utseende eller lyd med noen dagers mellomrom, noe som er arbeidskrevende. Her er det lurt å sette for eksempel fugleskremslet lett tilgjengelig fra vei, så tidsbruken på tiltaket holdes lavt.

I områder hvor det er utprøvd hund som skremseltiltak, ser det ut til å ha fungert godt (*Kristiansen m.fl. 2005*). Men det er viktig å ha i minne at det er båndtvang i hele året i Smøla kommune, så søknad om dispensasjon må foreligge.

Best effekt av tiltaket gjøres når hunden sirkulerer rundt flokken, istedenfor å løpe direkte på, for å øke stressnivå på gjessene. Det er viktig å huske på at hunden kun skal benyttes til å skremme – ikke jage eller forfølge gjessene. Samtidig er det ikke tillatt å slippe hunden på eng hvor gjess med årskull beiter.

Å skremme med høy lyd eller ved jaging kan virke forstyrrende på den naturlige faunaen over tid. Derfor er det viktig å vurdere konsekvensene før en setter i gang med tiltaket.

Dagens tilstand.

Det har vært utført flere skremseltiltak på Smøla uten særlig virkning over lengre tid. Gåsa har lett for å tilpasse seg, eller en flytter bare ”problemet” videre til naboens areal. Ved skadefelling skal den skutte gåsa ligge hvor den ble felt eller henges opp som rovdyr åte for å virke advarende for gås i nærmiljøet. I enkelte områder har ørna tatt den skutte gåsa raskt, så skremseltiltaket virker bare i kort tid.

Årsaken til at skremming ikke fungerer så bra, er nok også på grunn av stort beitepress da grågås bestanden er veldig stor i kommunen.

Videre gjennomføring av tiltak.

Ved skadefelling vil en fortsette med å la gåsa ligge på fellingsplassen eller henge den opp.

Det skal ha vært utprøvd andre tiltak (*inkl. andre skremmingstiltak*) før godkjent skadefellingstillatelse fra kommunen kan gis.

Forvaltningen vil videre prøve å utføre organisert skremming på innmark i perioder med stort skadepress. Utføringen vil skje ved hjelp av frivillige lag/foreninger og jegere med skadefellingstillatelse på området. En ønsker også å la personer som tar jegerprøven få delta, med formål om å lære om lokal jaktutførelse av erfarne jegere samt forbedre rekrutteringen på grågåsjakt.

6.2 Bestandsregulerende tiltak.

6.2.1 Eggsanking.

Beskrivelse.

I henhold til forskrift om jakt og fangsttider for årene 2007- 2012 kan grunneier eller bruker sanke grågåsegg frem til 15. april. Sanking som skjer senere enn fastsatt dato, krever tillatelse fra Fylkesmannen og at en befinner seg i et område med forvaltningsplan for grågå.

Ved gjennomføring av tiltak bør en sanke eggene sent i rugeperioden, om en ikke skal benytte de til mat, for å forhindre at gåsa legger et nytt kull. Det bør ligge igjen 2-3 egg i hvert reir for å forhindre at kullgåsa ikke skyr reiret. Viss det skjer, er det fare for at kullgåsa slår seg sammen med gjellgåsa for å beite og dermed gir et ytterligere beitepress på landbruksareal.

Eggsanking er nok det mest effektive tiltaket for å redusere tilveksten i bestanden, men en har noen utfordringer å jobbe med ved gjennomføring av tiltak. Å destruere egg er av etiske grunner problematisk for enkelte. Det kan også være vanskelig å finne rugeplass om en ikke har fulgt med på hvor gjessene har slått seg ned. I tillegg kan gåsa etter hvert sky tidligere hekkeplass om det blir trafikkert av flere personer på jakt etter egg.

Et alternativ fra å destruere eggene er at en kan benytte innsamlet egg til oppdrett av grågå til slakt, jf. § 2 i ”*forskrift om hold av vilt i fangenskap, oppdrett av vilt i innhegnet område, og om jakt på oppdrettet utsatt vilt*”. Dette er i midlertidig ikke økonomisk lønnsomt per i dag når en ser på frakt- og omsetningskostnader.

Dagens situasjon.

Det ble utprøvd eggsanking i 1996 med et samarbeid med skolen. Resultatet var noe dårlig på grunn av værforhold og manglende erfaring om hvor reir kunne ligge. Det ble også reist spørsmål om etikk ved gjennomføringen. Etter 1997 er ikke tiltaket vært gjennomført.

Videre gjennomføring av tiltak.

Ved gjennomføring av tiltak, kunne det vært et alternativ å utnytte ressursen fullt ut istedenfor å destruere eggene. Forvaltningen ønsker å informere den øvrige befolkningen i kommunen til å ta i bruk grågåsegg til mat under tillatt eggsankingsperiode.

Å ha en lokal mottaker for egg med formål om at eggene ruges frem til klekking og oppal av gås til slakt kunne vært en god løsning. Mottaker sørger da selv for innsamling av eggene fra de som plukker, og sørger samtidig for registrering av klekketidspunkt til bruk for den lokale forvaltningen. Som motytelse får mottaker overta eggene vederlagsfritt.

Dette tiltaket vil i midlertidig ikke vektlegges i denne forvaltningsplanen.

6.2.2 Felling av skadegås.

Beskrivelse.

Skadefellinger er en indikator på konfliktstørrelsen knyttet til landbruket, og kommunen har som mål å nå et lavest mulig nivå med antall skadefellinger. En ønsker heller et større uttak av grågås gjort i fastsatt jakttid.

Dagens tilstand.

I 2010 ble det utdelt 33 skadefellingstillatelser på grågås fra 1. april og frem til 16. juli. Av 28 innleverte tillatelser er det dokumentert skadefelling på 55 grågås av 140 tillatte. Det er en liten økning i fra år 2009, hvor det ble gitt 4 færre skadefellingstillatelser. Men avskytningsprosenten var større sammenlignet med år 2010, siden det ble felt 82 grågås av 120 tillatte. Årene før der igjen har mer usikre tall, da en mangler tilbakerapport fra en god del av gitte fellingstillatelser.

I 1998 og 1999 ble det til sammenligning skutt hvert år rundt 30 gås under skadefelling. Dette viser en tendens til økning i skadefellinger, som gjerne henger sammen med at bestanden har

økt i størrelse. Dette viser en utvikling i økt innmarksskader, som er det motsatte av hva kommunen fastsatte av målsetting for reduksjon av innmarksskader i forrige forvaltningsplan.

Videre gjennomføring av tiltak.

Det vil fortsatt bli gitt ut skadefellingstillatelser etter skriftlig godkjente søknader for produsenter som mottar produksjonstilskudd. Kriterier for hva søknaden skal inneholde er fastsatt i ”*forskrift om felling av vilt som gjør skade eller vesentlig reduserer andre viltarters reproduksjon*”. Å gi tillatelse til skadefelling vil bli sett på som siste utvei for redusere skader på innmark, der andre skremmetiltak er utprøvd uten effekt.

Ved utføring av organisert skremming på innmark i perioder med stort skadepress, vil skadefellingstillatelser bli innvilget for å oppnå optimal effekt av skremselstiltaket, se kapittel 7.1.4.

6.2.3 Tidligjakt.

Beskrivelse.

Formålet med å gi tidligere jaktløyve er ifølge Direktoratet for Naturforvaltning (2010) og Follestad (2009);

- Redusere antall skadefellingstillatelser gjennom tidligjakt.
- Redusere skadeomfanget på innmarksareal.
- Øke jaktuttaket på gjellgås gjennom tidligere fellingstidspunkt, da denne andelen av grågåsbestanden er de som gjør størst skade på dyrket areal. Ha en lengre jaktperiode før de trekker, for å sikre stort nok jaktuttak.

For Smøla er det i tillegg til ordinær jakttid fastsatt i ”*Forskrift om jakttid og døgnregulering av jakt etter grågås for kommunane Haram, Rauma, Vestnes, Sandøy, Aukra, Halså og Smøla kommuner, Møre og Romsdal*” utvidet jakttid på grågås for kommunen fra 26. juli til ordinær jaktstart innenfor gitte arealer og tidspunkter vist i tabell 2 under. I tillegg har kommunen tillatt tidligjakt på 4 oppmerkede områder i samme periode (se vedlegg I).

Tabell 2 viser fastsatte bestemmelser for tidligjakten etter lokal forskrift om jakttid og døgnregulering av jakt etter grågås for Smøla kommune frem til 31.mars 2012.

Dato	Tidspunkt på døgnet	Hvilke arealer
26/7 – 4/8	Kl. 04.00 – 11.00	Fastsatte arealer på innmark vist i kart med en randzone på 30 m. fra gjerde. Kriterier for godkjent innmarksareal er at det gjøres maskinell innhøstning eller er et gjødslet husdyrbeite.
5/8 – 10/8	Kl. 04.00 – 11.00	Gjelder jakt på hele fast- Smøla inkludert øyer og holmer som kan nåes uten båt. Ekskludert fastsatte friområder.

Dagens tilstand.

Den ordinære jaktperioden er ikke lenger optimal for å oppnå et høyt nok uttak av grågås i kommunen. Naturlige faktorer som endringer i mattilgang og klima gir naturlige svingninger på trekkmonsteret for grågåsa.

Selv med dagens uttak av grågås ved tidligjakt er det viktig å understreke nødvendigheten med å ha friområder i kommunen og fastsatte tidspunkt på døgnet til tidligjakt.

Utviklingen med å starte trekket tidligere samsvarer dårlig med ordinær jaktstart, da det bare er en relativt liten andel av bestanden som er igjen. Samtidig er det en risiko for at kondisjonen på dyrene er dårlig, da vingene ikke er ferdig utviklet på årsunger og voksne etter myting. Resultater fra avklippede vinger på gås felt under tidligjakt viser at i 2007 og 2008 hadde hver 3. gås alle fjærene i vekst (*Follestad, 2009*). I følge Follestad er derfor utviklingen av fjærene et viktig tema for når en skal fastsette jakttidspunkt.

Et av målene med tidligjakten er å redusere andelen gjellgås, som er den største skadegjøreren på Smølas landbruk sett ut i fra grågåsbestanden. De trekker tidligere enn kullgåsa og oppholder seg lenger på dyrket areal, da de kommer tidligere inn etter mytingen. Men ved en endring i myteområder, er det nå mest gjellgås fra sørlige deler av fylket som myter i farvann rundt Smøla. Om dette vedvarer vil tidligjakten komme i konflikt med ønsket uttak av de gjellgjess som ellers oppholder seg på Smøla.

En av fordelene med tidligjakten er at det åpner for flere som vil jakte enn om det bare er tillatt med skadefelling på gås. Samtidig kan en felle årsunger som er tidlig utviklet på grunn av tidlig klekketidspunkt. Viss en venter til ordinær jakttid, vil en god del av disse ha startet trekket i lag med kullfamiliene, og det som er igjen består mest av unger som er av svakere kondisjon på grunn av sent utklekt.

En utfordring ved gjennomføring av tidligjakt er at gåsa er flink til å omstille seg slik at den flykter raskt ut av innmarksarealer fastsatt til tidligjakt. Dermed får en ikke sikret et optimalt uttak av bestanden for å holde den nede på ønsket nivå. Ved å åpne for jakt på bestemte områder med utmark (*se vedlegg 1-6*) kan en få til et større uttak av grågås for å nå fastsatt målsetting i forvaltningsplanen.

Videre gjennomføring av tiltaket.

Da det følger med ulike krav for hvilke områder og når på døgnet en kan utøve tidligjakt på Smøla, er det viktig å forbedre organisering og opplysninger rundt tidligjaktperioden. Bedre oversikt og tilgjengelighet på informasjon vil gi spesielt utenbygds jegere større motivasjon for å dra til Smøla på jakt. Samtidig må en finne en ordning som vil lette problemet med å finne en eiendom å jakte på. Nå spør jeger grunneier, men får ofte nei hos flere, som fører til at de gir opp letingen. Fremover vil en gi grunneiere mer informasjon om grågåsjakts betydning, samt at jegerne tar hensyn og unngår unødige konflikter, som for eksempel jaktavstand i forhold til bebyggelse.

Kommunen vil fortsatt i nærmeste fremtid med forbehold få gi tillatelse til tidligjakt på grågås etter fastsatte kriterier.

6.2.4 Jakt.

Ordinær jakttid.

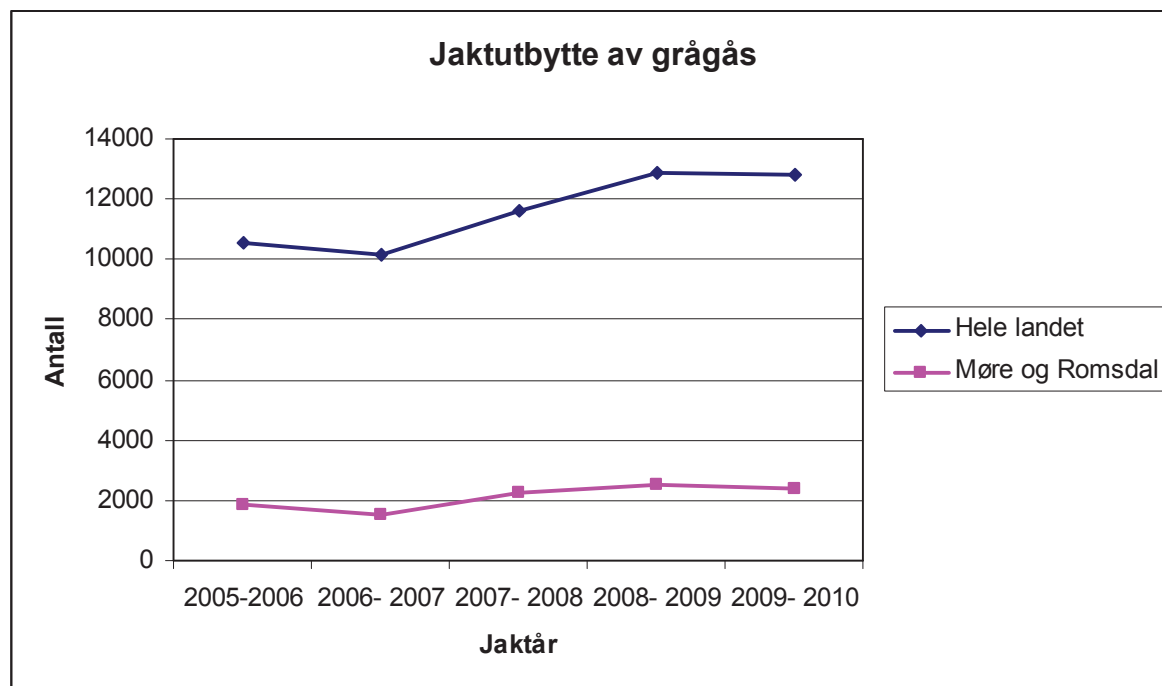
Ordinær jaktperiode varer fra 10. august til 23. desember, jf. Forskrift om jakt- og fangsttider. Selv om jakttiden er relativ lang, foregår den største jaktandelen de første dagene etter jaktstart. Endringer i levemønster og økt stressnivå fra tidligjaktperioden resulterer i tidlig trekk og dårlig jaktuttak i ordinær jakttid (*Folkestad, I. 2008*).

Ved ordinær jakt kan en felle grågås over hele Smøla inkludert holmer og skjær, unntatt de fastsatte friområder vist i vedlegg 1.

Møre og Romsdal er det fylket i Norge med størst jaktuttak av grågås, hvor det de siste årene har ligget på rundt 2300 felte grågås i året. Til sammenligning er det totale jaktuttaket av grågås i landet på rundt 12.000 grågås i året, se figur 4.

I følge Follestad (2009) var det i 2008 registrert rundt 83 jegere som fikk utbytte av grågås jakt på Smøla, hvor de til sammen klarte å felle 482 grågås.

Figur 4 viser jaktutbytte av grågås både på landsnivå og regionalt nivå de siste fem årene (SSB).

Antall grågåsjegere.

Antall jegere er også redusert de siste årene og tall fra Statistisk Sentralbyrå viser en nedgang i antall registrerte småviltjegere i kommunen på 10 stk. fra jaktåret 2009 til 2010. Her er ikke jegere som kommer utenfra for å jakte tatt med. En forklaring på nedgangen er at flere har mistet motivasjonen grunnet mye styr ved lokal organisering og bestemmelser for grågåsjakten. Generelt er det problematisk, spesielt for nye jegere, å få til avtale med grunneiere for å jakte på deres eiendom. Samtidig har dårlig tilrettelegging og sen informering om jaktstart virket negativt inn. Særlig sen informering om dato for åpning av tidligjakt gjør det vanskelig å planlegge sommerferien i tråd med tidligjakten.

Fremover er det et mål å få motivert flere jegere til å dra på grågås jakt igjen, samt åpne for at flere jegere utenfra kommunen skal få tilgang til å drive grågås jakt på Smøla. En ønsker et høyt jaktpress på gåsa før trekket sørover starter.

7.0 Prioriterte tiltak for Smøla.

Tiltak	Prioritert	Begrunnelse
Konfliktdempende		
Friområder	Høy	Særs viktig tiltak i presset område. Fungerer godt. Gis tilskudd ved etablering.
Skjøtsel av øyer, holmer og utmark	Høy	Grunnlag for reetablering av gjengrodd beitemark gjennom skjøtsel som beiting, brenning eller slått.
Utgjerding	Lav	Erfaringer fra tidligere viser at tiltaket virker dårlig for grågås.
Manuell skremming og skremming med lyd	Middels	Arbeidskrevende og lite effektiv, særlig ved mangel på friområder i nærheten.
Skremming med hund	Middels	Fungerer, men arbeidskrevende.
Fugleskremsel m.m.	Lav	Veldig arbeidskrevende, da en må skifte antrekk/plassering ofte for å unngå uredde gås
Bestandsregulerende		
Eggsanking	Lav	Bør vurderes i kontrollerte former i særlig presset område. Kan være aktuelt ved bestandsregulering i avgrenset område.
Skadefelling	Middels	Siste utvei, og bare aktuelt i akutte situasjoner. Skal ikke brukes som et bestandsregulerende tiltak.
Tidligjakt	Høy	Virker nå bestandsregulerende. Bedre oversikt over tillatte jaktområder og tilgang på informasjon gir bedre jaktmuligheter for alle jegere.
Tilrettelegging for ordinær jakt	Høy	Forbedre tilgang på informasjon.
Kunnskapsløft	Høy	Rettet særlig mot grunneiere i områder hvor det er tillatt med tidligjakt, for en positiv holdningsendring til jegere.
Redusere minkbestanden	Høy	Informere bedre til jaktinteresserte om muligheten til å delta i dagens skuddpremieordning for mink.

7.1 Gjennomføring av prioriterte tiltak.

7.1.1 Økonomiske virkemidler.

Det vil kreve økonomiske midler for å gjennomføre en del av tiltakene for regulering av gåsebestanden. Om en oppnår gode resultater fra gjennomføringen av tiltakene, vil det gi belønning i reduserte skadeomfang i landbruket og dermed mindre utbetaling av skadeerstatninger.

Å bistå jordbruksprodusenter med erstatninger for tap av avlingsmengde kan i en kort periode gi mulighet for opprettholding av daglig drift. Men i det lengre løp vil ikke erstatningstiltak

være et godt nok tiltak som virker konfliktdempende. En får heller ikke dekket alt av det fastslåtte avlingstapet med midler fra det offentlige. Å øke erstatningsmengden fra det offentlige til de skadelidte jordbruksprodusentene er per i dag uønsket. Årsaken er begrunnet med flere argumenter;

- Viss alle langs kysten skal få dekket tapskostnader ved grågåsskader vil staten totalt måtte ut med 2 sifret millionbeløp i kroner.
- Utføring og behandling av taksering av beiteskader vil i tillegg føre til så høye kostnader at det vil være uforsvarlig av myndighetene å gjennomføre skadeerstatningsordningen.
- Fra et politisk ståsted vil økt pengeoverføringer fra det offentlige til jordbruksnæringen gi negative holdninger til næringen utenfra.

Av de midlene som i dag kan gi støtte til grågåsforvaltning er beskrevet under.

Kommunale viltfondet.

Viltfondet er bygget på inntekter fra blant annet kommunale avsetninger og årlig fellingsavgift på hjort i kommunen. Midlene kan for eksempel brukes til tiltak for å fremme viltforvaltning, styrke kunnskapen om vilt og jaktorganisering i kommunen, jf. § 4 i Forskrift om kommunale viltfond. Søknad sendes til kommunen.

Tilskudd til viltformål.

”Målet for denne tilskuddsordningen er å medvirke til å gjennomføre oppgaver innen viltforvaltningen og tiltak i regi av enkeltpersoner, lag og organisasjoner der tiltaket har en regional, interkommunal eller nasjonal karakter” (Miljøverndepartementet, 2010)

Midler gis etter søknad til kvalifiserte tiltak, f.eks. Kartlegging av viltet sine leveområder, iverksetting av tiltak der formålet er å bedre bestandsoppsynet og tilrettelegging, organisering og informasjon og muligheter for jakt.

De som kan søke er landsdekkende organisasjoner, forskningsinstitusjoner eller private organisasjoner og lag, for eksempel grunneierlag, kommunen eller den lokale jeger- og fiskeforeningen. Frist for innsending av søknad er 15. januar hvert år til Direktoratet for Naturforvaltning.

Øvrige midler.

Kommunen har i dag et grågåsfond med midler stående fra tidligere forvaltningsplan. Dette skal benyttes som oppstartsmidler for etablering av friområder. Kriterier for godkjenning av område er fastsatt under kap. 7.1.1. For utbetaling kreves det en godkjent søknad med kart, en kostnadsutredning, oversikt over tiltak for gjennomføring og at søker innfrir de kriterier kommunen krever for godkjenning av søknad.

7.1.2 Bestandsovervåkning.

Det bør fremover gjennomføres en oppfølging av resultater fra utførte tiltak for å se hvilke virkning de har gitt. Innsamling og behandling av resultater vil gi grunnlag for evaluering og eventuelt forandring på prioriterte tiltak for å nå forvaltningsmålene. En hovedevaluering bør gjøres en gang i året, av eksisterendes arbeidsgruppe for forvaltningsplanen.

Følgende registreringer anses som viktig for evalueringsarbeidet;			
	Hva registreres	Hvordan	Ansvarlige
Tidligjakt	Sted, antall og tidspunkt	På utsendt skjema fra NINA.	Jegere
Eggsanking	Sted, antall egg, klekketidspunkt	Innrapportering til kommunen	Grunneier
Telling av kullgjess og gjellgjess		Gjennom eget prosjekt	NINA
Registrering av gås på friområder	Antall gås	Innrapportering til kommunen.	Grunneier
Registrering av skade på innmark	Skutt skadegås	Gjennom godkjent skadefellingstillatelse. Skal leveres inn igjen til kommunen ved endt skadefelling.	Landbruksprodusent

7.1.4 Etablering av forvaltningsapparat.

Viltforvaltningen i kommunen og arbeidsgruppen for forvaltningsplanen har ansvaret for at gjennomføring av de prioriterte tiltak som forvaltningsplanen har fastsatt blir gjennomført.

Arbeidet vil bl.a. omfatte:

- Tilsyn med etablering av nye friområdene.
- Organisering av tidligjakten.
- Kartlegging av områder åpnet for tidligjakt, samt oppdatere kart over dagens friområder.
- Arbeide frem informasjonsmateriell omkring de ulike forvaltningstiltakene.
- Samle inn data omkring virkningene av forvaltningsarbeidet (*bestandsutvikling, effekt av friområder og skadesituasjonen*).

8. Litteraturliste.

Follestad, A.3: 2010. Tellingar av mytende grågjess i Møre og Romsdal. Rallus nr.3: 25 – 40.

Follestad, A.: 2009. Grågåsjakta på Smøla – Har den en fremtid? Foredragsnotater.

Follestad, A.1: 2008. Endrete trekkvaner. Jakt og fiske nr.4: 58 – 61.

Follestad, A.2: 2008. Gåsekonfliktene kan reduseres. Jakt og fiske nr.6: 84 - 88.

Follestad, A.4: 2008. Unngå nybegynnerfeilene. Jakt og fiske nr.8: 136 - 139.

Follestad, A.5: 2008. Vintergrågjess på spanske beitemarker. Jakt og fiske nr. 1-2: 58 – 61

Hatten, L., Høberg, J., Narten Høberg, E. og Bjøru, R.: 2006. Preferanse for ulike grasarter hos grågjess. Bioforsk TEMA. Vol.1 nr 15.

Kristiansen, L.H., Mogstad, D.K., Shimmings, P. og Follestad, A.: 2005. Evaluering av forvaltningsplaner for gås i Norge. Norsk Institutt for planteforskning og Norsk Institutt for Naturforskning.

Mo, M.: 2005. Surförboka. Landbruksforlaget.

Direktoratet for naturforvaltning: 1996. Handlingsplan for forvaltning av gjess. DN- rapport nr.2.

Direktoratet for naturforvaltning: 2010. Fylkesmannens myndighet til fastsettelse av forskrift om innskrenking eller utvidelse av tidligjakt. <http://www.dirnat.no/multimedia.ap?id=45149> (lest 22.09.10)

Miljøverndepartementet 2009. Tilskot til viltformål. Kap. 1425 post 71.

<http://www.regjeringen.no/n/dokumentarkiv/Regjeringa-Stoltenberg-II/Miljoverndepartementet/rundskriv/2009/tilskotsordningar-2010/naturforvaltningstiltak/viltformal.html?id=582273> (lest 18.10.10)

Vedlegg 1:

GRÅGÅSKART SMØLA KOMMUNE 2011

- INNMARK MED TIDLIGJAKT
- UTMARK MED TIDLIGJAKT : SONE 1, 2, 3 OG 4
- BEITEOMRÅDE / FRIOMRÅDE : ALL JAKT FORBUDT
- FRIOMRÅDE I UTMARK : ALL JAKT FORBUDT

